

Положението на гражданите на ЕС от ромски произход, които се движат и установяват в други държави-членки

Контекст

Гражданите на ЕС имат право да се движат и пребивават навсякъде в Европейския съюз ([член 21 от Договора за функционирането на Европейския съюз \(ДФЕС\)](#)), при положение че отговарят на определени условия. В процеса на европейската интеграция свободата на движение е важно право, което е включено и в [Хартата на основните права на европейския съюз](#) (член 45). Подробните разпоредби, свързани с това право са установени в [Директива 2004/38/ЕО](#) относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на ЕС.

Според данни на Евростат 2,3 % от гражданите на ЕС (11,3 милиона души) пребивават в държава-членка, различна от държавата на гражданството им, а много други лица упражняват това право в даден период от живота си. Няма налични официални данни за етническия произход на гражданите, които упражняват тези права.

Следователно не съществуват официални данни относно броя на гражданите от ромски произход, които упражняват правото си на свободно движение в ЕС. Научни изследвания сочат, че основно се движат млади мъже и жени; в някои случаи децата придружават родителите си, а в други случаи остават в родната си държава.

Причини и стимули за миграцията на ромите

Бедността, в резултат на безработица, и дискриминация на етническа основа са главните фактори, „принуждаващи“ ромите да напускат държавата на произход.

Фактори, които „стимулират“ ромите към определени страни, включват стремежа за по-добър стандарт на живот, и по-специално възможността за намиране на работа.

„Ако не печеля в Италия, ще се преместя в Холандия, Гърция или Испания. Ще отида в страни, където мога да работя и да изградя по-добро бъдеще за децата ми“.
Интервю с мъж от ромски произход от Румъния, взето в Италия, 18 февруари 2009 г.

Ромите, интервюирани от Агенцията по основните права, са осведомени за общото право на свободно движение в друга държава-членка на ЕС, но са по-слабо информирани за специфичните, и често сложни, набор от права и задължения свързани с установяването за постоянно *пребиваване* на граждани на ЕС в друга държава-членка.

Като цяло ромите имат много различен опит по отношение на достъпа им до жилищно настанване, здравеопазване, образование и социални грижи. Във всички страни, в които се проведе проучването, много от участниците посочиха два основни проблема: трудност при намиране на работа на официалния пазар на труда в страната в която се установяват и трудности с адресната регистрация.

„Бих искал да работя, но чух, че тук е трудно да се намери работа, защото нямаме постоянен адрес.“
Интервю с мъж от ромски произход, Финландия, 6 май 2009 г.

Проблеми с адресната регистрация

Много граждани на ЕС от ромски произход нямат възможност да регистрират постоянен адрес в страната по местоназначение, когато това се изисква, поради сложността на процедурата, както и неправилното прилагане на [Директивата за свободно движение](#) от страна на националните органи.

Липса на адресна регистрация = на липса на икономически и социални права

Без официални документи за регистрация, ромите могат да срещнат трудности при достъпа им до някои ключови граждански, политически, икономически и социални права. Като например правото да гласуват на избори на местно и европейско равнище, правото на достъп до националните системи на здравеопазване, обществени жилища, социални помощи и мерките за интеграция на трудовия пазар, такива като оказване на съдействие за намиране на работа и професионално или езиково обучение. Последващото изключване от социално подпомагане оказва непропорционално въздействие върху жени, деца, възрастни хора и хора с увреждания.

„В случая с румънските ромите, ако нямат документ [удостоверение за регистрация], те не могат да си плащат водата, да сключат договор за доставка на електроенергия и не им се предоставят възможности за заетост [...]. В този смисъл тези хора не съществуват“

Интервю с длъжностно лице от провинция Неапол, Италия, 5 март, 2009 г.

Различен опит при пресичане на външните граници на Шенген

Ромите описаха опита си с гранични служители/служители във визови отдели в страните по местоназначение по-скоро като положителен. Въпреки това интервюираните ромите са по склонни, от представители на мнозинството от населението, да се сблъскат с проблеми, включително искания за подкупи от корумпирани служители, при напускане и завръщане към страните им на произход.

Въз основа на заключенията от проучването си Агенцията за основните права изразява следното становище:

→ Агенцията на ЕС за основни права (FRA) насърчава държавите-членки да гарантират, че всички предприети мерки, влияещи пряко или косвено на гражданите на ЕС от ромски произход, съответстват на принципите, определени в Хартата на основните права на Европейския съюз.

→ [Директива 2004/38/ЕО за свободно движение](#) трябва да бъде правилно и изцяло транспонирана. Местните органи се насърчават да работят в тясно сътрудничество с националните правителства и да проверяват и отменят всички мерки и политики, които не са в съответствие с тази директива.

→ Предприетите политики и мерки трябва да са в съответствие с [Директива 2000/43/ЕО за равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход](#), която изрично забранява пряка и косвена дискриминация.

→ Държавите-членки се насърчават да премахнат практическите пречки за адресна регистрация и да гарантират последователност на процедурите и изискванията за регистрация.

→ Правното задължение за разпространяване на информацията относно правата и задълженията на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства по въпроси, свързани със свободното движение и пребиваване, следва да бъдат приложени на практика. Държавите-членки и местните органи се насърчават да разработват, оповестяват публично и популяризират информацията относно изискванията за адресна регистрация на езика (езиците) на други държави-членки, включително езиците на малцинствата, например ромски.

→ Държавите-членки се насърчават да гарантират, че всички деца на тяхна територия имат пълен и равен достъп до задължително образование, независимо от техния административен статут. От процедурата за записване в училище следва да бъдат премахнати всякакви изисквания за адресна регистрация.

→ Местните органи се насърчават да разработват и въвеждат дейности, с които да подпомогнат интеграцията на ромското население на ЕС на местния трудов пазар.

Агенцията на ЕС за основни права публикува през 2009 г. пет доклада, свързани с ромите:

- [Положението на гражданите на ЕС от ромски произход, които се движат и установяват в други държави-членки на ЕС](#) (ноември 2009 г.)
- [Избрани положителни инициативи — Положението на гражданите на ЕС от ромски произход, които се движат и установяват в други държави-членки на ЕС](#) (ноември 2009 г.)
- [Жилищни условия на ромите и travellers в Европейския съюз](#) (октомври 2009 г.)
- [EU-MIDIS Доклад „Данни на фокус № 1: Ромите“](#) (април 2009 г.)
- [EU MIDIS — основен доклад от резултатите](#) (декември 2009 г.)

Достъп до тези доклади, както и информация, представяща контекста на положението на ромите в ЕС, е налична на http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm